

Náš temný svět v mesiášském nasvětlení

Izajáš 25,6-10a

(1. adventní)

1.

V roce 1959 vydal v tehdejším východním, socialistickém Německu, v NDR, kterou byl záhy nato donucen opustit, německý marxistický filosof ERNST BLOCH trojdílnou knihu *Princip naděje*, „Das Prinzip Hoffnung“. Na svém opus magnum pracoval přes deset let. Výsledkem je bratru 1655 stran o naději. O naději, kterou měl ateista, komunista, Žid – po holocaustu, během studené války, tváří v tvář hrozbě třetí světové války.

2.

Naděje, o níž mluví prorok Izajáš, První Izajáš, ve své tzv. *izajášovské apokalypse*, v 8. století před Kristem, se upíná k budoucímu dni, kdy naše spása přestane být předmětem touhy a očekávání a stane se skutečností. Tématem naší dnešní izajášovské perikopy je spása. Než se pokusím toto téma tematizovat, položím mu pět otázek: Co? Kdy? Kde? Od koho? Komu?

2.1. Co? Spása jako hostina.

Co je to hostina, víme. Řecky *symposion*, to znáte z Platóna; francouzsky *banket*, to znáte z kina. Bílé ubrusy, lesknoucí se mísy a sklenice, rozsvícené lustry, pánové v černém, dámy v bílém. Dobré jídlo, dobré pití: aperitiv, předkrm, neobvyklé hlavní jídlo, saláty, ovoce, zákusky, zmrzlina, k tomu bílé nebo červené, poté koňak, případně doutník. Kdy jsem byl naposledy na takové hostině? Dnes člověk vezme zavděk *grilovačkou*: šortky a kecky, papírové talíře, plastové pohárky, připálené maso, zteplalé lahvičky, všechno hezky ve stoje, pozor, abyste se nepokydali hořčicí nebo kečupem, za vámi někdo kouří nějakou lacinou cigaretu... Dost, snad abych raději něco opsal z HRABALOVY knihy *Obsluhoval jsem anglického krále* nebo s proslulého obžerského románu *Gargantua a Pantagruel* francouzského klasika FRANCOISE RABELAISE. Ale úplně nejlepší bude vrátit se k Izajášovi.

Líčit spásu jako *hostinu*, to z Bible známe. I Ježíš mluvil o království Božím v podobenstvích jako o hostině, o královské hostině. Nezval lidi na přednášky a semináře, do alfa kurzů nebo tvůrčích dílen, ba ani na besedy s hostem, nýbrž k společnému jídlu a pití. Nerozdával lidem bible, ale pokynul jim k prostřenému stolu. A na hostinách, zřejmě svatebních, býval, snad to smíme říci, poměrně častým hostem. A sám, byť si v daleko skromnější podobě, dal nejednou svým posluchačům najíst: nasýtil chleby hladové zástupy posluchačů a rybami své učedníky znavené po noční rybolovu.

Eschatologická hostina, kterou hodlá vystrojit Hospodin v onen, bude *hostina tučná*, *hostina s vyzrálým vínem*. Servírovat se budou jídla a nápoje jakostní, prvotřídní, nic ošizeného, nic nedorostlého a nedozrálého, nic podřadného, nic se tváří jako kdovíco, a zatím to je jen laciná náhražka. Šťavnaté maso, pozdní sběr vína – obojí v izraelské kvalitě.

2.2. Kde? Hostina národů na Sijónu.

Místem konání hostiny národů bude hora, slovy proroka *tato hora*, z kontextu rozuměj: hora Sijón. Na hoře, na Sínaji, se Hospodin setkával s Mojžíšem. Na hoře, na Sijónu, přikázal Hospodin Davidovi postavit chrám. Hora je ve Starém zákoně *místem setkávání*, setkávání Boha s člověkem. Trvalé bydliště tam nemá ani On ani my, ani Bůh ani člověk. *Hospodin* musí na horu *sestoupit*, *člověk* musí na horu *vystoupit*. Hospodin nesídlí na Sínaji, jako řečtí bohové přebývali na Olympu. A my se „nahoru“ na Sněžku nebo na Rysy vyškrabeme jen o prázdninové túře, přes rok nebydlíme ani na Petříně ani na Golanských výšinách, nýbrž v rovině, maximálně v podhůří. Hostina národů se připravuje na Sijónu.

2.3. Kdy? V onen den, v Den Hospodinův.

Den, k němuž upínáme svou naději, nazývá Izajáš *oním dnem*. „Ha jóm ha hu.“ Je to den budoucí, v budoucnosti možná blízké, možná vzdálenější, ale v každém případě jisté. Je to Den Hospodinův, který chce Hospodin učinit naším Dnem. Nemusíme se toho dne obávat, můžeme se na ten den těšit. Nemáme se pokoušet ho vypočítat, zato s ním máme každého dne počítat.

2.4. Od koho? Zaslíbená spása přijde od Hospodina.

Teď se opakují, hostitelem na této Hostině bude *Hospodin*. Panovník Hospodin, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův. Otec Ježíše Krista. Pozvání přijde z nejvyšších míst, z míst mnohem, mnohem vyšších, než je Jungmannova ulice (která vás, studenty a studentky, obesílá nevyslyšenými pozváními). Na pozvánce je podepsán sám Nejvyšší. Prorok ji pouze přeposílá dál.

2.5. Komu? Pozvány jsou všechny národy.

Pozvání na Hostinu všech hostin je adresováno *národům*. Opakovaně se říká: *všechny národy*. V textu helénistického kosmopolitního humanisty by to bylo takřka samozřejmost: „Každému, koho by to mohlo zajímat.“ U židovského proroka bychom spíš čekali, že bude vyřizovat Hospodinovo pozvání „domácím víry“, „mým národům“, tedy mému lidu, vyvolenému národu, Izraeli. Národy jsou ovšem *pronárody*, gojim: ti, co nejsou obřezaní, cpou se vepřovým, chodí v sobotu do práce – a neumějí přečíst hebrejské písmo. Pozvání jsou: ne-židé! Za úvahu by stálo, že se nejedná ani o globalizované pozvání celému světu, „všem, všem, všem“, ani o individualizované pozvání každému člověku dobré vůle zvlášť. Tedy ani inkusivismus, ani exklusivismus.

2.6. Spása.

A teď konečně k věci bez metafor. V čem bude spočívat spása? Izajáš praví, že v onen den Hospodin odstraní *závoj, přikrývku*. Nic už nebude zahaleno, vše bude průhledné, zřejmé. Lidé ani věci už nebudou vzbuzovat dojem, že jsou něco, co nejsou. Řecká *odkrytost*? Ano, ale ještě spíše Boží *prokázání totožnosti a eschatologická verifikace*. Jsem, kterýž jsem = „JSEM, který zve všechny národy na hostinu“. Mluví-li americký luterán ROBERT JENSON, jehož *Systematickou teologii* čteme či spíše se pokoušíme číst v proseminárii a seminárii, o „God's Identification“, pak má na mysli, řekl bych, právě toto. Bůh prokáže svou totožnost. Bude definitivně jasné, kdo Bůh je. Tím zároveň dojde – jak by řekl: Kdo? asi WOLFHART PANNENBERG – k eschatologické verifikaci naší naděje. Naše naděje v Boha, našeho Boha, se ukáže jako opodstatněná, oprávněná.

Ale abyste neřekli, že uhýbám před konkrétní řečí Starého zákona. Prorok, který líčil sytými barvami, plnými tóny hlavní položky jídelního lístku, kulinárie, sáhne nyní po mezních situacích lidského života, po existenciálních. Nebudou tam slzy, nebude tam smrt. Nebude se tam umírat, nebude se tam plakat. A skončí tam nespravedlnost! Den naplnění bude dnem jásotu a veselí, dnem plné radosti. Připomeňte si, prosím, přednášky z judaistiky: o radostných svátcích mají židé přímo přikázáno se radovat!

Onen den je den, kdy bude na celé čáře platit: *Hospodin nás spasil*.

3.

Vracím se na začátek. Evangelický theolog JÜRGEN MOLTMANN vzpomíná na svou první četbu Blochova Principu naděje. Knihu si přibalil do kufru na rodinnou dovolenou do švýcarského Ticina, otevřel ji, začel se – a bylo po dovolené. Jak je to možné, ptal se sám

sebe: „Proč si křesťanská theologie nechala ujít toto téma, které by jí mělo být vlastní? Kam se v současném křesťanstvu poděl raněkřesťanský duch naděje? Pak jsem začal s prací na Theologii naděje.“ Nebyla to ani jedna pětina rozsahu Blocha, odtud její ironizující německé označení „*Eine kleine Blochmusik*“, „malá blochovská hudba“, byl to však poctivý a vlivný pokus alespoň trochu ten deficit naděje vyrovnat. Konečně ne fides, nýbrž *spes quaerens intellectum*. Ne víra, nýbrž naděje, která si chce rozumět, naděje, která hledá své zdůvodnění. Kniha vyšla v roce 1964 a od té doby vychází v nových a nových vydáních – bez ohledu na to, jak rozsvíceno nebo jak zhasnuto právě v našem světě je.

Slavíme advent I.P. 2013, padesát čtyři let po Principu naděje a třicet devět let po Theologii naděje. Kolik je v nás a kolik jde z nás křesťanské naděje? Jsme lidmi příkladné a nakažlivé naděje? Nebo nám vůbec nevadí, že nás v *nadějnosti* zase někdo předběhne? Další židovský neomarxistický myslitel minulého století, THEODOR ADORNO – před válkou začínal jako asistent Paula Tillicha a po válce se na rozdíl od Tillicha do Německa z Ameriky vrátil – zakončil svou knihu *Minima Moralia* (můžete číst i česky, 2009; cit. na s. 244) (153.) úvahou nazvanou *Ke konci*: „*Filosofie, kterou lze tváří v tvář zoufalství jedině ospravedlnit, by byl pokus pojímat všechny věci tak, jak by se ukazovaly z hlediska vykoupení.*“ Řekl bych, že přesně vystihl, co by byl *adventní způsob života*: vidět na tento svět dopadat – shůry, z budoucnosti – mesiášské světlo, vidět tento náš temný svět v *mesiášském nasvětlení*. Věříme-li, že se v *onen den bude říkat*: „*Hle, to je náš Bůh, je to Hospodin; v něho jsme skládali naději a on nás spasil,* pak nyní, dnes, v *tento den*, v letošním adventu nadějně vyznáváme: „*Hle, to je náš Bůh, je to Hospodin; v něho skládáme naději a on nás spasí.*“ JÜRGEN MOLTSMANN tomuto postoji dal název *docta spes*, poučená naděje, naděje, která ví, v *koho* doufá a *čeho* se proto smí nadít. Když jsem před deseti lety poprvé stanul Molmannovi tváří v tvář (v dobách reálného socialismu jsem v nic takového příliš nedoufal) a dával jsem mu k podpisu své staré, ušpiněné a počmárané vydání milované knihy, trochu jsem se obával, aby se mě nezeptal: A četl jste alespoň něco z toho, co jsem napsal potom? Ne, nedistancoval se ironickým úsměvem od „hříchu mládí“, od dobově podmíněného optimismu, z něhož ho „vyléčily“ věk a dějiny. Rozmáchl se a na první stránku napsal: „*Hoffnung für immer!*“ „*Naděje provždy! Napořád naděje! Už nafurt – naděje!*“ Amen.